Euroopa Parlament
2019-2024

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

2022/0401(APP)

23.2.2024

***

SOOVITUSE PROJEKT

mis käsitleb nõukogu direktiivi eelnõu võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega muudetakse direktiive 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ
(10788/2023 – C9-0031/2024 – 2022/0401(APP))

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Raportöör: Sirpa Pietikäinen

Kasutatud tähised

*	nõuandemenetlus
***	nõusolekumenetlus
***I	seadusandlik tavamenetlus (esimene lugemine)
***II	seadusandlik tavamenetlus (teine lugemine)
***III	seadusandlik tavamenetlus (kolmas lugemine)

(Märgitud menetlus põhineb õigusakti eelnõus esitatud õiguslikul alusel.)

SISUKORD

Lehekülg

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT 5

SELETUSKIRI 6

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI 8

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT

mis käsitleb nõukogu direktiivi eelnõu võrdõigusasutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta isikute võrdse kohtlemise valdkonnas sõltumata isiku rassilisest või etnilisest päritolust, isikute võrdse kohtlemise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, naiste ja meeste võrdse kohtlemise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega ning millega muudetakse direktiive 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ
(10788/1/2023 – C9-0031/2024 – 2022/0401(APP))

(Seadusandlik erimenetlus – nõusolek)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu direktiivi eelnõu (10788/1/2023),

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 19 lõikele 1 (C9-0031/2024),

– võttes arvesse kodukorra artikli 105 lõikeid 1 ja 4,

– võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni soovitust (A9-0000/2024),

1. annab nõusoleku nõukogu direktiivi eelnõule;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

SELETUSKIRI

Riiklikud võrdõigusasutused on avalik-õiguslikud organisatsioonid, mis edendavad võrdset kohtlemist igas Euroopa Liidu liikmesriigis, pakkudes diskrimineerimise ohvritele sõltumatut abi, tegutsedes ja/või esindades ohvreid kohtus, viies läbi sõltumatuid uuringuid ja küsitlusi, avaldades sõltumatuid aruandeid, kogudes andmeid, suurendades teadlikkust ja andes soovitusi diskrimineerimisega seotud küsimustes. Nad on õiguslikult kohustatud seda tegema ELi toimimise lepingu artiklis 19 määratletud alusel, sealhulgas soo, rassi ja etnilise päritolu, vanuse, seksuaalse sättumuse, usutunnistuse või veendumuste ning puude alusel toimuva diskrimineerimise korral. Võrdõigusasutused peavad seda tegema ka mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise korral. Selleks et kajastada ühiskonna arengut ja tagada kooskõla Euroopa Kohtu praktikaga, ei saa meeste ja naiste võrdse kohtlemise ulatust piirata diskrimineerimisega selle alusel, et isik on ühest või teisest soost. Seega tuleks arvesse võtta läbipõimunud ja mitmekordset diskrimineerimist.

Võrdõigusasutused on ELis diskrimineerimisvastases töös kesksed osalejad ning nende suutlikkust aidata diskrimineerimise ohvreid ja edendada diskrimineerimisvastast võitlust ELis tuleb tugevdada ja toetada. Euroopa Liidu väärtused, sealhulgas võrdõiguslikkus, saavad tegelikkuseks saada ainult siis, kui neid rakendatakse nõuetekohaselt. Seepärast on kõnealune direktiiv oluline – see aitab kaasa aluslepingute eesmärkide elluviimisele mitte ainult teoreetiliselt, vaid ka praktikas.

Võrdõigusasutused on oma konkreetse rolli tõttu kaasatud ka töökohtadega seotud küsimustesse. Selles konkreetses olukorras peaksid võrdõigusasutused alati austama sotsiaalpartnerite autonoomiat, pädevusi ja eelisõigusi ning kõigi asjaomaste valitsusasutuste, sealhulgas tööinspektsioonide, riiklike kohtute ja/või seadusjärgsete kohtute tunnustatud pädevusi kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavadega.

Võrdõigusasutused loodi kõigepealt rassilise võrdõiguslikkuse direktiiviga (2000/43/EÜ). Kolmes järgnevas võrdõiguslikkuse direktiivis anti võrdõigusasutustele nende vastavates valdkondades samad ülesanded: soolise võrdõiguslikkuse direktiiv kaupade ja teenuste valdkonnas (direktiiv 2004/113/EÜ), soolise võrdõiguslikkuse direktiiv tööhõive valdkonnas (direktiiv 2006/54/EÜ) ja soolise võrdõiguslikkuse direktiiv füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise valdkonnas (direktiiv 2010/41/EL).

2018. aastal avaldas komisjon positiivse soovituse võrdõigusasutuste siduvate standardite kohta, milles soovitati liikmesriikidel võtta meetmeid võrdõigusasutuste sõltumatuse ja tõhususe parandamiseks, eelkõige seoses nende suutlikkusega tagada, et kõik diskrimineeritud isikud ja rühmad saaksid oma õigusi täielikult kasutada.

Vaatamata nendele jõupingutustele ei ole kehtivad õigusaktid ja 2018. aasta soovitus siiski taganud piisavaid ressursse ja vahendeid ega saavutanud võrdõigusasutuste jaoks ideaalset tegevuskeskkonda. Enamikku 2018. aasta soovituses käsitletud küsimustest ei ole ikka veel lahendatud. Lisaks on võrdõigusasutuste tõhusa toimimise tingimused liikmesriigiti väga erinevad. Selle tulemusena on diskrimineerimisvastase kaitse tase Euroopa kodanike jaoks erinev, asümmeetriline ja ebaühtlane. Mitte kõik ei ole kaitstud samade standardite alusel. See probleem tuleb kiiresti lahendada ning eri liikmesriikide inimrühmade kaitsetasemete erinevused tuleb muuta läbipaistvaks.

Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja võrdõigusasutuste jaoks rangeid miinimumstandardeid. Hästi toimivate võrdõigusasutuste alus demokraatlikes riikides on nende organisatsioonide sõltumatus. Võrdõigusasutused ja nende töötajad peavad olema vabad igasugusest välisest sekkumisest ning see tuleb tagada kõiki võimalikke kaitsemeetmeid kasutades. Võrdõigusasutustel peab olema päriselt võimalik olla oma tegevuses sõltumatu. Selleks tuleks tagada piisav rahastamine, mis vastab võrdõiguslikkust edendava asutuse ülesannete mahule ja laadile, mis liiga sageli nii ei ole. Võrdõigusasutused ei tohiks kunagi sattuda samasse kahetsusväärsesse olukorda, millega puutuvad kokku näiteks Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) ja mitmed muud asutused, nimelt on neil liiga vähe töötajaid ja liiga vähe vahendeid, samas kui töökoormus ja teadusuuringutega seotud nõudmised üha suurenevad.

Tõhusal võrdõigusasutusel on õigus esitada hagisid. Praegu ei ole mõnes ELi liikmesriigis võrdõigusasutustel õigust kohtus tegutseda. Võrdõigusasutustel peaks olema õigus tegutseda menetlusosalisena, esitada kohtule märkusi või algatada menetlus ühe või mitme ohvri nimel või toetuseks või osaleda selles.

Siiski ei jõua kõik juhtumid kohtusse ega peagi sinna jõudma. Selleks et pakkuda vaidluste kiiret, taskukohast ja kohtuvälist lahendamist, peaksid liikmesriigid samuti nägema pooltele ette võimaluse otsida oma vaidlustele alternatiivset vaidluste lahendamist, näiteks lepitus- ja vahendusmenetluse kaudu, mida võib juhtida võrdõigusasutus või muu olemasolev sõltumatu eraldiseisev üksus, mis ei ole valitsusega seotud.

Järelevalve on oluline tagamaks, et võrdõigusasutused saaksid tõepoolest kasutada kõnealuse õigusaktiga neile antud õigusi. Komisjon peab rakendusaktiga kehtestama ühiste järelevalvenäitajate loetelu. Seda peaks komisjon tegema tihedas koostöös teiste asjaomaste asutustega. Samuti peab komisjon korrapäraselt hindama diskrimineerimise olukorda igas liikmesriigis.

Nagu kõigis poliitikavaldkondades, on koostöö väga oluline. Liikmesriigid peavad tagama, et võrdõigusasutustel on asjakohased mehhanismid, et teha koostööd sama liikmesriigi teiste võrdõigusasutustega ning asjaomaste avaliku ja erasektori üksustega, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonidega riiklikul, piirkondlikul, kohalikul tasandil ja muudes liikmesriikides ning liidu ja rahvusvahelisel tasandil. Kohalikele omavalitsustele tuleks anda võimalus pöörduda võrdõigusasutuste poole, kui nad näevad diskrimineerimise näiteid riiklikul tasandil, ning võrdõigusasutustel peaks samuti olema õigus teha koostööd EIGE, FRA ja Equinetiga, samuti sotsiaalpartnerite ja tööinspektsioonidega.

Kodanike põhilisi inimõigusi ignoreeritakse ja ei austata liiga sageli ning seda kõikjal Euroopas. Kõnealuse seadusandliku ettepaneku ja selles sätestatud miinimumstandardite abil on kõigis liikmesriikides inimestele tagatud parem kaitse diskrimineerimise eest. Samal ajal on liikmesriikidel lubatud kohaldada või kehtestada õigus- ja haldusnorme, mis on kõnealuses direktiivis sätestatud miinimumstandarditest soodsamad. Ei ole aega oodata – selle õigusakti edu on meie ELi põhiväärtuste säilitamise võti.

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti projekti koostamisel sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Euroopa sõltumatute ametiühingute liit
Euroopa Puuetega Inimeste Foorum
Euroopa Liidu võrdõiguslikkust edendavate asutuste võrgustik
Soome võrdõiguslikkuse ombudsman

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.